

delighed vil opnå, når man indgår samvittighedsægteskab; hustruen kommer ikke under mandens formynderskab, hun beholder rådheden over sine børn, og den økonomiske ordening bliver, sålænge ikke dom er æsket og fældet, grundet på det fulde særeje. Derimod opnås ikke lettere skilsmisse.

Ved „hæfdende under äktenskapslöfte“ indtræffer, sålænge dom ikke er fældet — med undtagelse af, at børnene altid regnes for ægte fødte — knapt nogen anden retsvirkning end den rent potentielle, d. v. s. muligheden af at få dom og dermed en del retslige følger, som vi straks skal nævne. Det er her dog alene den kvindelige part, som har adgang til at vække retssag, og de fordele, hun derved opnår, er dels og hovedsagelig medejendomsret i mandens bo, dels naturligvis større autenticitet i forholdet, altså lettere adgang til f. Ex. at gøre gældende arvefordring for sine børn efter deres fader og hans slægtninge. Hvad skilsmissen angår, er den, hvor ingen dom er fældet, naturligvis fuldstændig fri. Men også efter at den kvindelige part ved dom er blevet erklæret for vedkommende mands ægte hustru, er skilsmisse betydelig lettere at opnå end efter troloving. Er ægtefællerne nemlig enige, behøver de kun til domkapitlet at anmelde deres hensigt at bryde forbindelsen, og domkapitlet *skal* derefter udfærdige skilsmissebrev uden videre. Er det derimod blot den ene part, som forlanger skilsmisse, søges denne hos regeringen, som efter hævdunden praxis altid bevilger den uden at forde sig opgivet nogen grund eller, om grund er opgivet, optager denne til prøvning.

Spørgsmålet er nu, hvorvidt et frit ægteskab, indgået således, som det i almindelighed har været tilfældet, blot ved tilkendegivelse i aviserne, også kan og skal regnes ind under dette „hæfdende under äktenskapslöfte“. Sikkert er nok, at de fleste, som faktisk har indgået samvittighedsægteskab på denne måde, knapt har tænkt sig dette; men deres personlige opfattelse har just ingenting at betyde her; det hele er et rent fortolkningsspørgsmål. Hvad der må anses for sikkert, er, at ægteskabsløfte foreligger, ifald parterne nogen tid inden deres ægteskab har været officielt forlovede, samt ifald de i deres kontrakter eller på anden måde skriftlig har lovet hverandre at indgå lovligt ægteskab under visse betingelser — disse må siden være opfyldte eller ikke. Hvorvidt selve tilkendegivelsen af, at parterne har indgået samvittighedsægteskab, i og for sig er nok til at indstifte et ægteskabsløfte, er umuligt at afgøre bestemt, saalænge ingen sådan sag nogensinde er bleven vakt. Den

nuværende professor i civilret i Lund tror for sin del nærmest, at dette virkelig er tilfældet, og praxis ved domstolene skal være at erklære løftet for „fast“, såsnart mindste mulighed findes for at få et ægteskabsløfte ud deraf. Imidlertid skulde det være meget interessant at få dette bragt på det rene, og i fremtiden kan det jo komme til at hænde nogengang.

\* \* \*

Spørger man nu, hvorvidt indgåelse af samvittighedsægteskab kan anses for moralsk og socialt berettiget, så fremgår uden videre af det foregående, at de, som faktisk har indgået samvittighedsægteskab, hovedsagelig søger dets berettigelse deri, at det udgør en protest mod en forældet og for vor retsløse krænkende lovgivning; det er altså at betragte som et agitationsmiddel, og det et kraftigt, for indførelse af gennemgribende reformer på dette område.

En indvending, som man meget ofte får høre mod dette ræsonnement, er, at man ikke har ret til at protestere mod en dårlig lov ved selv at begå lovbrud. Denne indvending hviler imidlertid helt og holdent på en misforståelse af en civillovs natur. Her er i virkeligheden ikke tale om at overtræde nogen lov, blot om at undlade at benytte sig af en eksisterende lov. I de lande, hvor s. k. Konkubinats er strafbart, hvilket f. ex. er tilfældet i Danmark, skulde man kanske med lidt god vilje kunne henføre de frie ægteskaber under dette begreb, og da skulde der ganske rigtig blive tale om lovbrud. d. v. s. ikke mod ægteskabslovgivningen, men mod straffelovens konkubinatsparagraf. I svensk lov findes imidlertid ingen sådan paragraf, den kan altså heller ikke brydes.

En civil lov som ægteskabsloven har en ganske anden natur end en straffelov. En civil lov udgør et tilsagn fra statens side, at, om man følger de deri foreskrevne former, så skal man derigennem sikres visse bestemte rettigheder. Er der tale om ægteskabsloven, så siger altså den, at, om man vil vinde de fordele, som medfølger et lovligt ægteskab, så må man bære sig ad på den i loven foreskrevne måde. Men vil man nu ikke vide af en del af disse „fordele“, anser man dem til og med for krænkende og nedværdigende for hustruen eller for begge ægtefæller, så kan den omstændighed, at man for at undvige disse, også er villig til at give afkald på de øvrige, skønt de ellers forekommer en acceptable eller ønskelige, aldrig nogensinde rubriceres som et lovbrud, såvidt jeg kan begribe.